herpy

SCYNKI

Blotched Blue-Tongued Lizard

Tiliqua nigrolutea

Tiliqua nigrolutea to masywny, ciężko zbudowany scynk z południowo-wschodniej Australii o szerokim niebieskim języku i jasnych, nieregularnych plamach na ciemnym grzbiecie. Jest aktywny w dzień i wszystkożerny, osiąga 35-50 cm długości i może żyć wiele lat. Gatunek pochodzi z chłodnego klimatu umiarkowanego z wyraźnym spoczynkiem zimowym i potrzebuje dużego terrarium, UVB oraz nocnego spadku temperatury.

Rodzina: Scincidae Dawna nazwa: *Scincus nigroluteus; Cyclodus nigroluteus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**35-55 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-30 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las górski i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**180 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**21-29 °C**
Miejsce wygrzewania	**37-40 °C**
Temperatura w nocy	**18-24 °C**
Wilgotność	**40-50%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, owoce, rośliny i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Wielkość miotu	**5-11 młodych**
Ciąża	**90-150 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Tiliqua nigrolutea to duży, masywny scynk o ciężkim, walcowatym ciele, krótkich nogach i trójkątnej głowie. Język jest szeroki i niebieski, a zwierzę pokazuje go razem z otwartym pyskiem, gdy czuje się zagrożone. Ubarwienie zależy od siedliska. Forma nizinna jest szara lub brązowa z jaśniejszymi, srebrzystymi do beżowych plamami na grzbiecie, otoczonymi ciemniejszymi polami. Forma górska jest ciemniejsza, często głęboko czarna, a plamy są znacznie jaśniejsze: kremowe, różowe, łososiowe lub pomarańczowe. Nazwa pochodzi z łaciny i oznacza "czarny" i "żółty", od czarno-żółtego wzoru.

Dorosłe osobniki mają 35-50 cm długości. Duże zwierzęta mogą osiągać do 55 cm i ważyć ponad 1 kg. Samice są nieco większe od samców, natomiast samce mają stosunkowo większą głowę i mocniejsze ciało. Gatunek polega na kamuflażu i blefie. Zapędzony w kąt syczy i spłaszcza ciało, a w ostateczności gryzie. Ugryzienie może boleć, ale zęby są tępe i rzadko przebijają skórę, a zwierzę nie jest jadowite. Ogon może zostać odrzucony, ale gatunek robi to rzadziej niż większość innych scynków.

Gatunek łatwo pomylić z innymi scynkami niebieskojęzycznymi, zwłaszcza z *Tiliqua scincoides*, ale można go rozpoznać po jasnych, nieregularnych plamach na grzbiecie; jest też przystosowany do chłodniejszego klimatu.

Występowanie i środowisko

Tiliqua nigrolutea jest endemitem południowo-wschodniej Australii i występuje w Nowej Południowej Walii, Terytorium Stołecznym Australii, Wiktorii, na Tasmanii i w Australii Południowej. Forma nizinna żyje na Tasmanii i na niższych wysokościach w Wiktorii aż po wybrzeże. Dalej na północ gatunek jest coraz bardziej związany z terenami wyżynnymi, a forma górska występuje tylko w wyżej położonych rejonach Nowej Południowej Walii i w górach Wiktorii. Miejscem typowym są Góry Błękitne w Nowej Południowej Walii.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje wilgotne i suche lasy twardolistne, lasy górskie i przybrzeżne wrzosowiska. Przystosował się zarówno do terenów rolniczych, jak i miast i spotyka się go w ogrodach, gdzie jest pożyteczny, bo zjada ślimaki i inne szkodniki. W naturze dieta jest szeroka: owady, ślimaki, padlina, dzikie kwiaty, jagody i inna zielenina, a czasem małe kręgowce.

Klimat jest chłodny i umiarkowany, z zimnymi zimami. Rano zwierzęta wygrzewają się, zanim zaczną szukać pożywienia w najcieplejszych godzinach dnia, a w czasie aktywności utrzymują temperaturę ciała około 30-35 °C. W zimne dni leżą nieaktywne głęboko w kryjówce, ale w słoneczne dni wychodzą i się wygrzewają. Gatunek zwykle kończy spoczynek zimowy wczesną wiosną i wtedy zaczyna się okres godowy. Właśnie ten rytm sezonowy z chłodnym półroczem zimowym i ciepłym letnim odtwarza się w terrarium.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 180 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), co odpowiada nieco ponad 1 m² powierzchni dna. Im większe, tym lepiej. Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, bo zwierzę żyje na ziemi, ale przy lampach umieszczonych wewnątrz terrarium wysokość musi wynosić co najmniej 60 cm. Wymiary zaczerpnięto z danych dla rodzaju. Młode mogą mieszkać w terrarium dla dorosłych, jeśli jest w nim dużo kryjówek.

Zwierzę trzeba trzymać pojedynczo. Zarówno samce, jak i samice są terytorialne, a dwa osobniki w jednym terrarium mogą się poważnie poranić.

Jako podłoże stosuje się 10-15 cm luźnej ziemi, w której zwierzę może kopać, np. mieszankę ziemi ogrodowej bez nawozu i piasku. Unikaj trocin sosnowych i cedrowych. Rurki z kory, kawałki drewna i skrzynki zapewniają kryjówki po obu stronach, a płyta łupkowa lub płytka ściera pazury. Pod lampą grzewczą połóż płaski, jasny kamień, ale nigdy nie używaj grzejącego kamienia z wbudowaną grzałką, bo może poparzyć zwierzę. Terrarium musi być dobrze wentylowane, bez przeciągów i bezpiecznie zamknięte.

TEMPERATURA

Temperatura powietrza powinna wynosić 21-29 °C od chłodnej do ciepłej strony, a powierzchnia miejsca do wygrzewania 37-40 °C, tak aby zwierzę mogło utrzymywać preferowaną w czasie aktywności temperaturę ciała 30-35 °C. Wartości zaczerpnięto z danych dla rodzaju. *T. nigrolutea* pochodzi z chłodniejszych rejonów niż *Tiliqua scincoides* i nie potrzebuje miejsca do wygrzewania cieplejszego niż 40 °C. Temperaturę powierzchni mierz termometrem na podczerwień, a temperaturę powietrza termometrami cyfrowymi po obu stronach.

Stosuj halogeny punktowe lub lampę grzewczą o szerokim strumieniu w ceramicznej oprawce za siatką i podłącz cały sprzęt grzewczy do termostatu. W nocy odpowiednie jest 18-24 °C, a nocny spadek temperatury jest zdrowy. Jeśli w pomieszczeniu robi się chłodniej, używa się ceramicznego promiennika lub panelu grzewczego bez światła. Zimne noce bez wystarczającego ciepła w dzień mogą wywołać spoczynek zimowy lub chorobę.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 40-50 %, mierzona po chłodnej stronie. Mokre podłoże nie jest potrzebne, ale kryjówka z wilgotnym torfowcem, w której wilgotność dochodzi do 100 %, pomaga przy linieniu. Kryjówka powinna stać w chłodnej połowie, a mech należy często wymieniać, żeby nie spleśniał. Duża, płaska miska z wodą musi stać zawsze. Wodę wymieniaj codziennie, bo zwierzę często używa miski jako toalety. Raz w tygodniu myj miskę środkiem dezynfekującym bezpiecznym dla zwierząt.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i potrzebuje zarówno UVB, jak i mocnego światła. Użyj świetlówki T5 z UVB i umieść ją tak, by indeks UV w miejscu do wygrzewania wynosił około 3-4 (strefa Fergusona 3). Między lampą a zwierzęciem nie może być szkła ani plastiku, a zwierzę nie może zbliżyć się do lampy bardziej niż na około 25 cm. Świetlówki wymienia się co 12 miesięcy, bo emisja UVB spada, nawet jeśli światło wygląda tak samo.

Zwierzęta z tego rodzaju mogą żyć i rozmnażać się przez lata bez UVB, jeśli pokarm zawiera D3, ale poziom witaminy D we krwi jest niższy, więc UVB jest najlepszym rozwiązaniem. Światło włącza się na około 12 godzin na dobę, zimą najlepiej nieco krócej. Kilka godzin bezpośredniego słońca jest korzystne, gdy zwierzę jest pod nadzorem w zamkniętym wybiegu z cieniem i kryjówkami.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Tiliqua nigrolutea jest wszystkożerna. Podstawą diety jest mieszanka zieleniny, białka zwierzęcego i niewielkiej ilości owoców. Młode poniżej 12 miesięcy powinny dostawać 70-80 % białka, dorosłe około 50-60 %. Dorosłe powinny dostawać 40-50 % warzyw i liści, a owoce najwyżej 10 %. Zbyt dużo białka prowadzi u dorosłych do otyłości.

Białko mogą stanowić świerszcze, szarańcza, karaczany, larwy muchy czarnej, ślimaki, dżdżownice i jedwabniki oraz jajka i chude mięso. Drewnojady, całe ryby i rozmrożone oseski myszy podaje się tylko jako przysmaki. Zielenina to np. liście mniszka, jarmuż, pak choi, cukinia, dynia i marchew, drobno starte. Unikaj awokado, cebuli, bakłażana, owoców cytrusowych, rabarbaru i trujących kwiatów, takich jak tulipany i żonkile. Owady karmowe należy dobrze odkarmiać przez 2-3 doby przed karmieniem i obsypywać wapniem.

Młode poniżej trzech miesięcy karmi się codziennie, podrostki około 3 razy w tygodniu, a dorosłe 1-2 razy w tygodniu. Porcja ma mniej więcej wielkość głowy zwierzęcia. Gotowe pokarmy dla gadów zawierają już wapń i witaminy, a dodatkowa multiwitamina może prowadzić do przedawkowania. Dobrej jakości mokra karma dla psów może być podawana w małych ilościach, ale nie jako pokarm podstawowy.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Tiliqua nigrolutea jest spokojna, a zwierzęta z hodowli często się oswajają. Gdy podnosisz zwierzę, całe ciało razem z ogonem powinno spoczywać na przedramieniu, a jedna ręka powinna być widoczna. Nigdy nie chwytaj za ogon i unikaj dotykania wierzchu głowy. Zacznij od 5 minut brania na ręce dziennie i stopniowo wydłużaj ten czas. Po kontakcie ze zwierzęciem umyj ręce.

Mowa ciała jest wyraźna. Syczenie, płaskie, nadęte ciało i otwarty pysk z wysuniętym językiem to ostrzeżenie i wtedy trzeba zostawić zwierzę w spokoju. Zrelaksowane zwierzę porusza się spokojnie i wysuwa język.

Każde zwierzę musi mieszkać samo. Gatunek pochodzi z chłodnego klimatu i w naturze zapada w spoczynek zimowy. Gdy temperatura spada, a dni stają się krótkie, zwierzę w terrarium może stać się nieaktywne i przestać jeść na kilka tygodni. W spoczynek zimowy mogą zapadać tylko zdrowe, w pełni dorosłe zwierzęta, które najpierw powinien zbadać weterynarz. Temperatura i czas trwania kontrolowanego spoczynku zimowego nie są dla tego gatunku udokumentowane.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Zwierzęta prawdopodobnie osiągają dojrzałość w wieku około trzech lat, przy długości około 40 cm. Samice powinny być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji, zanim zostaną przeznaczone do rozrodu. Płeć trudno rozpoznać z zewnątrz: samce mają stosunkowo większą głowę i mocniejsze ciało, ale cechy te w dużym stopniu się nakładają. Sondowanie może zranić

zwierzę, a najbardziej wiarygodną metodą jest prześwietlenie lub badanie u weterynarza.

GODY I KOPULACJA

Gatunek kopuluje wiosną, w naturze od września do listopada, gdy zwierzęta kończą spoczynek zimowy. Samce ścigają samice i mogą walczyć między sobą. Samce są aktywne płciowo co roku, natomiast samice rzadko rozmnażają się co roku i między miotami może upłynąć kilka lat. Kopulacja jest brutalna, a samica może mieć ślady ugryzień. Dlatego zwierzęta trzyma się osobno przez cały rok i łączy tylko w okresie godowym pod nadzorem. Samica musi być zdrowa i w dobrej kondycji. Rozdziel zwierzęta, jeśli samiec uporczywie gryzie.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Gatunek jest żyworodny. Samica rodzi trzy do pięciu miesięcy po kopulacji, w naturze między grudniem a kwietniem, najczęściej późnym latem lub jesienią. Zarodki rozwijają się w jajowodzie z dobrze rozwiniętym łożyskiem. Forma górska ma mniej, ale większych młodych (około pięciu) niż forma nizinna (około 11), a miot może ważyć ponad jedną trzecią masy samicy. Ciężarna samica pod koniec ciąży jest ciężka i powolna.

W czasie ciąży samica powinna mieć pod dostatkiem pokarmu i wapnia oraz ciepłe miejsce do wygrzewania. Jeśli staje się ospała, przestaje jeść lub bezskutecznie prze, skontaktuj się z weterynarzem.

INKUBACJA

Nie ma jaj do inkubacji. Ciąża trwa trzy do pięciu miesięcy, około 90-150 dni, licząc od kopulacji. Samica powinna mieć takie same temperatury jak zwykle, a miejsca do wygrzewania nie wolno usuwać, bo ciepło napędza rozwój zarodków. Trzymaj ją samą w terrarium. Po porodzie młode zjadają błony płodowe i jest to normalne.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są samodzielne zaraz po urodzeniu, pierwsze linienie przechodzą w ciągu kilku dni i w naturze szybko się rozpraszają. Powinny mieszkać osobno, z miejscem do wygrzewania, UVB, wilgotną kryjówką i takim samym wyposażeniem jak dorosłe. Karm je codziennie, z udziałem 70-80 % białka: małe świerszcze, dżdżownice, jajka i drobno starta zielenina, obsypane wapniem. Wielkość przy urodzeniu nie jest dla tego gatunku udokumentowana.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z warunków utrzymania. Typowe z nich to:

- Metaboliczna choroba kości z niedoboru wapnia, witaminy D lub UVB. Objawia się miękkimi szczękami i krzywymi nogami.
- Problemy z linieniem, gdy resztki skóry zostają na palcach i ogonie. Zapewnij wilgotną kryjówkę i letnią kąpiel.
- Infekcje skóry i dróg oddechowych, jeśli podłoże jest stale mokre lub temperatura jest za niska.
- Otyłość z nadmiaru białka i zbyt małej ilości ruchu. Regularnie waż zwierzę; nagła utrata masy to sygnał ostrzegawczy.
- Kleszcze w uszach i pod łuskami oraz robaki jelitowe, które mogą być widoczne w kale. Nowe zwierzęta powinny przejść kwarantannę i badanie próbki kału.
- Zatrucie po zjedzeniu ślimaków, które zjadły trutkę na ślimaki.
- Problemy w czasie spoczynku zimowego, jeśli zwierzę nie jest zdrowe lub zbytnio się wychłodzi.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, przestaje jeść, oddycha z otwartym pyskiem lub wydaje się osłabione.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/scynki/tiliqua-nigrolutea